

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 32/2024-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED]

[REDACTED], zastúpených advokátkou JUDr. Karin Benč Juhásovou, Húskova 19, Košice, proti postupu Mestského súdu Košice v konaní vedenom pod sp. zn. K3-14C/693/2016 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Košice v konaní vedenom pod sp. zn. K3-14C/693/2016 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Mestskému súdu Košice **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. K3-14C/693/2016 konal bez zbytočných prietahov.
- Sťažovateľom **priznáva** finančné zadostučinenie v sume každému po **2 500 eur**, ktoré im **je** Mestský súd Košice **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Mestský súd Košice **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania v sume **1 455,38 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 8. januára 2024 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. K3-14C/693/2016. Sťažovatelia žiadajú, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov. Zároveň žiadajú o priznanie finančného zadost'učinenia v sume každému po 2 500 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sú žalovanou stranou (žalovaní v 18., 19. a 20. rade) v spore o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktorý začal 30. júna 2016 podaním žaloby na Okresnom súde Košice-okolie. Do dňa podania ústavnej sťažnosti nebolo v napadnutom konaní meritórne rozhodnuté.

3. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 32/2024-16 z 24. januára 2024 bola ústavná sťažnosť sťažovateľov prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Argumentácia sťažovateľov

4. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti zrekapitulovali doterajší priebeh napadnutého konania a v podstatnom uviedli, že v ňom došlo k niekoľkým úpravám okruhu subjektov vystupujúcich na strane žalobcov a žalovaných. Od začatia napadnutého konania sa uskutočnili len tri meritórne pojednávania. Okresný súd (v súčasnosti mestský súd) síce nariadil celkovo sedem pojednávani, štyri z nich sa neuskutočnili buď z dôvodov na strane žalobcov, alebo preto, lebo konajúci súd na pojednávani zistil, že nie sú splnené procesné podmienky na konanie súdneho pojednávania.

5. V priebehu napadnutého konania bolo v dôsledku nesústredeného postupu konajúceho súdu vydaných niekoľko opravných uznesení a niekoľko procesných rozhodnutí zrušil odvolací súd po podaní opravného prostriedku zo strany žalovaných. Posledným takýmto rozhodnutím bolo uznesenie okresného súdu z 29. júna 2021, ktorým súd konanie proti žalovanej v 1. rade a žalobkyni v 13. rade zastavil, ktoré bolo zrušené uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 2Co/82/2022 z 26. januára 2023.

6. Konajúci súd nepostupuje v napadnutom konaní plynulo a efektívne, ale, naopak, koná mimoriadne nesústredene a nehospodárne. Prejavom nesústredeného postupu má byť aj skutočnosť, že na základe návrhu sťažovateľov bol do súdneho spisu predložený ako dôkaz rozsudok okresného súdu sp. zn. 14C/135/2013 z 28. apríla 2014, z ktorého výroku je zrejmé, že okresný súd už o identickej žalobe žalobcov v minulosti rozhodol a uvedené rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 21. novembra 2014. Napriek tomu, že sťažovatelia túto skutočnosť namietali na pojednávani 14. decembra 2023 a mestský súd má o prekážke právoplatne rozhodnutej veci vedomosť, s uvedenou námietkou sa nevysporiadal a nariadil ďalšie súdne pojednávani na 28. február 2024.

7. Napriek skutočnosti, že v napadnutom konaní sa koná s väčším počtom účastníkov, podľa sťažovateľov nemožno hovoriť o zložitej veci, keďže mestský súd je konfrontovaný s jednoduchým skutkovým stavom, ktorého právne posúdenie nemožno považovať za zložité. Určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam tvorí bežnú agendu všeobecných súdov.

8. Sťažovatelia boli riadne právne zastúpení na všetkých pojednávaniach, pričom dvaja z nich boli na všetkých súdnych pojednávaniach aj osobne prítomní. Sťažovatelia nevykonali žiaden úkon, ktorý by zdržal procesný postup konajúceho súdu vedúci k rozhodnutiu veci, a vždy si splnili všetky povinnosti, ktoré im súd uložil.

9. Napadnuté konanie v súčasnosti trvá 7 rokov a 6 mesiacov, pričom celková dĺžka napadnutého konania a neodôvodnene veľké časové odstupy medzi jednotlivými pojednávaniami sú prejavom nečinnosti mestského súdu. Niektoré rozhodnutia o procesných otázkach neboli posúdené profesionálne a odborne, v čom sa prejavuje jeho nesústredená činnosť.

III.

Vyjadrenie mestského súdu a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie mestského súdu:

10. Z vyjadrenia podpredsedníčky mestského súdu v podstatnom vyplýva, že celková dĺžka napadnutého konania bola ovplyvnená väčším počtom strán sporu, ktorých počet sa v priebehu konania pod vplyvom rôznych právnych skutočností menil. Po právnej stránke napadnuté konanie nemožno hodnotiť ako právne zložité, avšak možno ho považovať za zložitejšie po skutkovej stránke. Skutková zložitnosť je spôsobená meniacim sa počtom strán sporu a s tým súvisiacim doručovaním dokumentov. Súd dosiaľ nariadil 7 pojednávanií, no reálne len v 3 prípadoch meritórne pojednával. Doterajší procesný postup nevedol k meritórnemu rozhodnutiu vo veci.

11. Podpredsedníčka mestského súdu ďalej poukázala na skutočnosť, že celková dĺžka napadnutého konania bola v rokoch 2020 až 2022 ovplyvnená pandémiou COVID-19. Súd nepostupoval plynulo a efektívne, keďže prvé pojednávanie nariadené až po viac ako 2 rokoch od začatia konania bolo bez prejednanja veci odročené na neurčito a druhé pojednávanie súd nariadil až na 3. december 2020. Od 3. decembra 2020 do 14. júna 2023 súd vo veci nenariadil ani jedno pojednávanie. Nesústredený a neefektívny postup súdu sa prejavil v potrebe vydať opravné uznesenia a v zrušených rozhodnutiach vydaných odvolacím súdom. Takýto postup súdu je v rozpore s právom sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, preto sťažnosť hodnotí ako dôvodnú. V závere dodala, že v konaní nezistila prietahy, ktoré by zavinili sťažovatelia.

III.2. Replika sťažovateľov:

12. Vzhľadom na obsah spisu a vyjadrenie mestského súdu ústavný súd nepovažoval za potrebné vyzývať sťažovateľov na zaujatie stanoviska k vyjadreniu mestského súdu a pristúpil k meritórnemu posúdeniu dôvodnosti ústavnej sťažnosti.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

13. Podstata námietok sťažovateľov v súvislosti s namietaným porušením ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote je založená na nekonaní, resp. neefektívnej činnosti mestského súdu v napadnutom konaní.

14. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote,

preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

15. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

16. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (m. m. II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník (strana sporu) obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

17. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

18. Predmetom napadnutého konania je určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, čo patrí do štandardnej agendy všeobecných súdov, preto dĺžka napadnutého konania nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci. Skutočnosť, že na strane žalobcov a žalovaných je viacero účastníkov, mohla mať vplyv na dĺžku napadnutého konania, avšak ústavný súd túto obranu akceptoval len čiastočne, pretože žalobcovia sú v celom priebehu sporu zastúpení právnym zástupcom.

19. Pri hodnotení správania sťažovateľov ústavný súd konštatuje, že z obsahu súdneho spisu nezistil žiadnu okolnosť, z ktorej by akokoľvek vyplynulo, že dĺžka napadnutého konania bola ovplyvnená správaním, resp. úkonmi niektorého zo sťažovateľov.

20. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, bol postup okresného súdu. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen

nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj neefektívnym postupom, teda takým, ktorý nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (m. m. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

21. Ústavný súd po dôkladnom rozbere súdneho spisu konštatuje, že už samotná skutočnosť, že napadnuté konanie nebolo právoplatne skončené ani po 7 a pol roku od podania žaloby, je neakceptovateľná. Ústavný súd nálezom sp. zn. II. ÚS 297/2023 zo 6. septembra 2023 už konštatoval existenciu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní, následkom čoho došlo k porušeniu označených práv iného žalovaného. Vzhľadom na to, že v napadnutom konaní nebolo ani takmer po polroku od vydania uvedeného nálezu meritórne rozhodnuté, ústavný súd poukazuje na svoje skutkové a právne závery uvedené v tomto náleze, ktoré sú relevantné aj pre rozhodovanie o ústavnej sťažnosti týchto sťažovateľov.

22. Z pohľadu ochrany základných práv sťažovateľov je neakceptovateľné, aby sa pri 7 a pol-ročnom trvaní sporu uskutočnili len 3 meritórne pojednávania a aj to s viac ako dvojročnými časovými odstupmi (28. novembra 2018, 3. decembra 2020, 14. decembra 2023), pričom v uvedených obdobiach mestský súd vykonával procesné úkony súvisiace výlučne s doručovaním vyjadrení sporových strán navzájom. Ústavný súd v danej súvislosti pripomína, že v už uvedenom náleze dal do pozornosti mestskému súdu možnosť procesného postupu podľa § 75 ods. 2 CSP vo vzťahu k žalovaným, ktorý je vzhľadom na ich počet a predmet konania možný a značne by zefektívnil komunikáciu žalovaných so súdom. Zo spisu je však zrejmé, že mestský súd sa napriek uvedenému nálezu o možnosť využitia daného inštitútu vo vzťahu k žalovaným dosiaľ ani nepokúsil.

23. Procesný postup mestského súdu bol poznačený aj výraznou nesústreďenosťou, ktorá je deklarovaná vydaním viacerých opravných uznesení, ako aj zrušujúcim uznesením krajského súdu z 26. januára 2023. To napokon pripustila aj podpredsedníčka mestského súdu vo svojom vyjadrení.

24. Vzhľadom na to, že napadnuté konanie nebolo ani po 7 a pol roku od podania žaloby právoplatne skončené, pričom celková dĺžka konania bola ovplyvnená nečinnosťou, ako aj neefektívnym postupom mestského súdu, ústavný súd konštatuje, že postupom mestského súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj ich práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

25. Ústavný súd zároveň prikázal mestskému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov, pretože v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľov nebolo právoplatne rozhodnuté (bod 2 výroku tohto nálezu).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

26. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020).

27. V prerokúvanom prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia, pričom v okolnostiach danej veci ústavný súd považuje za primerané priznanie finančného zadosťučinenia

v požadovanej výške, teda vo výške 2 500 eur pre každého zo sťažovateľov, ktoré bude povinný uhradiť mestský súd v zmysle § 135 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výroku tohto nálezu).

VI. Trovy konania

28. Ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov konania v sume 1 455,38 eur v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti) vykonané v roku 2024. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2024 v sume 343,25 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2024 v sume 13,73 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Celková suma náhrady trov konania tak predstavuje pri troch sťažovateľoch sumu 1 455,38 eur. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania sťažovateľov rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu. Priznanú náhradu trov konania je mestský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. februára 2024

Libor Duľa
predseda senátu